Цана нумэру 50 кап.

БЕЛАРУСКАЯ ДУМКА

ШТОДЗЕННАЯ ГАЗЭТА.

Рэдакцыя — Вострa-Брамская, № 9 — адчынена што дня, апрача сьвята, 10—3 гадз.

Адміністрацыя: Завальная № 7, «Белар. Кнігарня».

ПАДПІСКА: на 1 месяц—10 руб., на 3 месяцы—25 руб.

Год І. Вільня, Чацьвер, 24 ліпня 1919 г. № 53.

БЕЛАРУСКІЯ ВУЧЫЦЕЛЬСКІЯ КУРСЫ,

назначаныя ў Горадні на 22 ліпня,

ПЕРАНОСЯЦЦА У ВІЛЬНЮ

і пачнуцца 25-га ліпня (юля).

Заявы прымаюць у канцэлярыі Беларускай Гімназіі, Вастра-брамская, 9, ад 11 да 1 гадз.

Аб вялікіх задачах.

Раздаюцца час ад часу ў польскай прэсе галасы паважныя і ўдумчывыя. Да гэткіх галасоў бязспорна належыць голас п. Александра Бабянскага, выражаны ў стацьці «Czy sprostamy z wielkim zadaniem?» (Ці справімся з вялікімі задачамі?) с падзагалоўкам: «Традыці Люблінскай Уніі». («Kurjer Polski») № 185). П. А. Бабянскі, заўсім слушна сьцверджае, што цяперашняя:

«палітычная мысль польская далёка адбегла ад асноў уніі і ідзе ў іншым напрамку. Довадам гэтага яўляецца хоцьбы такое аднагалоснае прыняцьце сэймам пасьпешнасьці прапазыці п. Глембінскага аб безаткладным распісаньні выбараў прадстаўнікоў у польскі сойм ад Віленшчыны і Горадзеншчыны дзеля высказаньня аб будучай праўнадзержаўнай прыналежнасьці гэтых зямель. Прапазыцыя гэтая кіруецца да таго, каб далучыць да Польшчы прылеглыя землі не клопоцячыся аб долі далейшых Ягайлавых абшарах і народах іх заселяючых».

Аб Уніі Люблінскай паважаны аўтор адмечае, што:

«Люблінскі акт папярэдзіў двухвяковае зацесьняючаеся спажыцьцё паноў і шляхты Польшчы і Літвы; быў ён даконан на асновах поўнай роўнасьці, самачыннасьці і згоды. Быў гэто акт вялікай палітычнай празорлівасьці, але злучаючы толькі шляхоцкія слаі, якія сябе толькі мелі за нацыю. На грунце гэтага акту польская шляхта атрымала нязвычайную паўзятасць. Наступіла поўная полёнізацыя шляхты літоўскай і беларускай, якая ўсе жыцьцёвыя сілы, што брала з духа і працы сваіх народаў, аддала на услугі польскай культуры, багацячы яе вялікімі культурнымі цэннасьцямі. Затое гэтыя народы, пакінутыя самім сабе, ды пазбаўленыя волі і асьветы аставаліся ў цепеньню і нерухавасьці».

Далей аўтор пераходзіць да стасункаў польска-літоўскіх, якія стараецца магчыма безстаронны схарактэрызаваць і кажэ, што між літвіноў умацаваўся пагляд на Люблінскую Унію, як на акт, які:

«учыніў немагчымым самачыннае развіцьце літоўскага народу і аднаўленьне Уніі можэ сполёнізаваць увесь народ. З гэтуль ідзе тое, між літвінаў, шуканьне выхаду з польскай орбіты».

Пераходзячы да характэрыстыкі беларусаў, аўтор кажэ:

«Мо' і перадчасна гаварыць аб становішчы беларускага народу, большасьць якога астаецца пад бальшавікамі. Слабы адродчый рух па 1905 г. за час вайны амаль не саўсім зніштожан. Рэвалюцыйны бальшавіцкі і немецкі час не маглі вытварыць дзержаўнай ідэалёгіі, там ёесьць толькі зачаткі палітычнай мыслі. Рэзалюцыі віленскага зьезду з 9, 10 і 11 чэрвеня выяўляюць шуканьне новых дарог і нямогуць выклікаць не здаволеньня. Кіраваньне да адбудоўкі супольнай беларуска-літоўскай дзержавы, не выключае добравольнай сувязі з Польшчай, прычым польская дэмакрацыя павінна вытварыць фундамэнты прыязных адносін у будучыне між двума народамі.

«Хто-ж можэ пярэчыць таму, што акурат гэту ролю павінна сыйграць наша дэмократыя і прадстаўнікі народу (трэба разумець - сялянства. Прыпісак Рэдакцыі). Вядомая асцярэжнасьць ад стараны літоўскай і беларускай саўсім зразумелая і ўзмацоўваецца яшчэ пры розных соймовых прапазыцыях, сягоньня прыйманых, заўтра аткіданых.

«Бо ці-ж не разбіваецца Унія і з стараны польскай праз анэксію часьцей т. зв. «Белай Польшчы», разбіваюць яе і з стараны народаў, кіруючыхся да дзержаўнага жыцьця, якія ніколі не зазналі яе дабрадзейства, а вынеслі ціжар пяцісот-гадовай няволі».

Паважны тон з якім аўтор прыступіў да абрысаваньня набалеўшых адносін заахвочывае нас высказацца ў некаторых справах балючых і ятрачых ўзаемныя адносіны.

У справе далучэньня да Польшчы Віленшчыны і Горадзеншчыны мы ведаем, што калі-б гэта справа і прайшла, то абшары гэтыя сталіся-бы векавечнай пропасьцю і ядром незгоды між народам беларускім і польскім. У канцы зерняты нацыянальнага адраджэньня так буйна рунеюць апошнімі часамі тут, што надзеі эндэцыі на сполёнізаваньне тутэйшых беларусаў, павінны мы папярэдзіць, саўсім дарэмныя. Народ беларускі на гэтых абшарах прачхнуўся ўжо. І яго сьвядомасць, як лавіна будзе накачываца, расьці, а разам з ей будзе ўзрастаць заўсім натуральнае жаданьне злучыцца з сваей мэтрополіей, ад якой земля гэта была-бы адрэзана. У найгоршым здарэньні край станецца раз'ярэнай ранай, арэнай змаганьня і нездаволеньня. Што хіба ня можэ быць ні жаданым, ні карысным ні маладой польскай дзержаве, ні адраджаючамуся беларускаму народу.

Задушэны маскоўскім царызмам беларускі народ занепаў, але не замер. Адродзы рух не такі слабы, як мяркуе сабе

п. А. Бабянскі. Наадварот, уважлівы наглядач павінен быў-бы сказаць, што беларускі адродчы рух выказаў за 15 гадоў незвычайны розмах. Рух гэты ня меўшы да 1905 г. ніводнага друку, ішоў мабыць гіганцкімі крокамі ўперад, калі ўжо ў 1917 г. мог склікац свой, ядыны па ўсім абшары б. Расеі па паважнасьці і ліку прадстаўніцтва устаноўчы сойм,—(было на сойме 1000 дэлегатаў з мандатамі і звыж 800 гасцей), разыгнаны бальшавікамі, але які ўсё-ж такі здужаў выбраць свой Урад і апавясціць Беларусь, у этнаграфічных граніцах, дэмократычнай рэспублікай. Дзеля гэтага ня гожэ лёгкаважыць маладой беларускай дэмократыі і ганіць яе асьцярожнасьці ў публічных справах.

Будучына народаў, як гэто добра заўважыў паважаны аўтор, грунтуецца на вялікай палітычнай празорлівасьці, яна ў свой чарод вымагае глыбокага зразуменьня і справядлівасьці. У нашых-жэ стасунках вялікі недахват гэтых двох прымет. Трактаваньне беларускаго народу, як несьвядомай, тупой масы, для якой што ня робіцца «ўсё роўна» — ўжо мінуло. Нахрапную полёнізатарскую работу эндэціі наш селянін ужо разумее, яна яго немарэціць, але ён галодны, аграблены эбэнтэжэны і дзеля гэтаго замкнутый у сабе, маўчыць. Гэто рана. І гэту рану трэба гаіць развагай, справядлівасцю як у эканамічнай так і з нацыянальнай стараны. а тады, знойдзецца і ўзаемнае зразуменьне.

В—т.

Сьвіслач усплыла

У № 197 „Gazeta Warszawska" памесьціла цікавую сваей аднастароннасцю стацьцю п. М. Ярмоцэвіча, пад загалоўкам „Беларускія спробы" (Eksperymenty białoruskie). Разбіраецца тут беларуская свіслоцкая вучыцельская сэмінарыя, як пляма і праступак. а нават як пляновы падкоп пад польшчыну на беларусі, ўрэшце як пляновая беларуска-нямецкая змова.

Беларуская сьвіслоцкая вучыцельская сэмінарыя гэто набалеўшае мейсцо часоў нямецкай окупацыі на Беларусі і ў першы чарод набалеўшае для самога беларускаго грамадзянства. А гэто з былей важныя прычын, чым думае п. Ярмоцэвіч і „Gaz. Warszawska". Пастараюся па меры магчымасці, справу гэту разьясьніць, так, як яе разумее ўсё беларускае грамадзянство і як яна была фоктычна.

Калі немцы ўступалі ў Вільню, яны тады шчыра яшчэ верылі ў тое, што перамога сьветавой вайны будзе на іх старане. Верылі ў гэто і некаторыя, трэба сказаць немалачысьленыя кругі правага польскага грамадзянства. Уступіўшы у Вільню нямецкі ротмістр Пфайль, у першы дзень выдаў, не бяз ведама высокіх палітычных нямецкіх кругоў, нашумеўшую ў той час адозву у польской і расейской мовах, у якой ён Вільню назваў пэрлаі ў Кароне польскай. Гэто ня было ні самадумнае, ні прыпадковае. Веручы у сваю перамогу немцы, у паразуменьню з некаторымі палітычнымі кругамі рабілі пляны на будучыну. Пляны гэны укладаліся так, што Польшча адмовіцца ад Познаншчыны і атрымае ўзамен за гэто компэнсату заходняй часткай Беларусі. Дзеля гэтага пасьля ўступленьня ў Вільню немцоў, ня толькі ў Вільні самой, але ва ўсім краю заводзілася польская мова у зносінах окупантоў з жыхарамі і былі выключэны мова беларуская і літоўская, выходзіла толькі польская часопісь у Вільні. На гэткае паступаньне окупантоў беларусы жаліліся нямецкім левым парлямэнцкім групам і зложылі абшырны мэморьял, у якім у чысьле іншых нацыянальных патрэб было сказана і аб патрэбе утварэньня беларускай вучыцельскай сэмінарыі ў Вільні. Мэморьял быў разгледжэн у Канцлера і пастаноўлено было вымаганьне беларусоў здаволіці. Але гэто чамусьці не ўхадзіло ў пляны тагочаснага Обэр-Осту. Выйшла колізыя між цывільнай і ваенной уладай. Гэтая апошняя насаджала ўсюды чыноўнікоў пазнанчыкаў і ў гродзеншчыне прызнавала толькі нямецкую і польскую мову.

Вымаганьня беларусаў былі споўнены, але так, каб гэта, як кажуць — вылезло бокам тым-же беларусам. Вучыцельская сэмінарыя была аткрыта ня ў Вільні, а ў Сьвіслачы, каб беларускія грамадзянскія дзеячы ня мелі на яе ні ўплыву, ні доступу. П. Болеслава Почобко, не магла ставіць Беларуская Рада, як гэто цьвердзіць п. Ярмоцэвіч, па тэй простай прычыне, што Рада утварылася толькі два гады пазьней, пасьля зьезду 25—27 студня 1918 г. Спамянутага п. Б. Почобко, паміма прагэстаў Віленскага Беларускага Камітэту, паставілі самі немцы, у руках якіх ён быў павольным арудзьдзем. Усіх кандыдатаў прапанаваных беларускімі арганізацыямі немцы аткідалі. Увесь лад і выклады акром мовы беларускай, рэлігіі і гісторыі, былі нямецкія. Проці гэтага неаднакратна беларускія арганізацыі протэставалі, але пратэсты ня мелі ніякога ўплыву. Набор першага камплекту вучнёў у сэмінарыю быў зроблен праз жандармэрыю, як помста беларускаму грамадзянству за зносіны з левымі нямецкімі організацыямі, што самі чыноўнікі Обэр-Осту нераз зазначалі. Ахвотнікаў, кандыдатаў на Беларускія курсы ні з Вільні, ні з правінцыі немцы не пусьцілі, і увага п. Ярмоцэвіча, што „на ахвотніка ніхто неяк неяўляўся" несмачная брэхня. Была на курсах безцэнзусовая маладзеж, былі як пан Ярм. называе „пастухі", г. зн. селянскіе сыны і дочкі, але не „жандарскіе дзеўкі". Гэтыя апошния фразы зусім кіданая грязь наагул на дэмократыю. Асобы п. Почобкі і яго дзеяцельнасьці мы не бярэмся бараніць, бо лічым яго выкідышам з паміж беларускага грамадзянства за яго нячыстыя услугі польскай эндэцыі. Даверье ў біскупскай курыі ў Вільні п. Пачобка купіў здрадай беларускаму грамадзянству, калі ён раней падпісаўшыся на пэтыцыі ды тагочаснага адміністратара кс. Міхалькевіча, у якой беларусы прасілі увесьці беларускую мову ў беларускіх парафіях у казаньнях і дадатковым набажэнстве, пасьля ціхачом на загаду ад кагось нам дагэтуль невядомага састроіў другую пэтыцыю ўжо з просьбай аб недапушчаньні беларускай мовы у касьцел, і сабраўшы паміж найцемнейшага віленскага элементу подпісы, падаў яе як

Дзьве душы.*)

Лямпачка тускла мігцела, і ў падвале было нудна. Вася грукаў і барабаніў самаварам ля печы ў пародзе. Зрэдку далятаў сюды глухі гул артылерыі і ціхае трашчэньне кулямёта,—як словы вартаўнік круціў кляшчотку. У вакне адбіваўся чырвоны бліск пажарышча.

— А Божа мой, Божа мой! — затужыла ўзноў хворая. Памру во і не пабачу яго. І ты, галубок, ці жыў застанешся, хто ведае. Калі тая завіруха скончыцца? Карпавіч скакаў, скакаў і дастаў сабе больку.

— Заўтра ўраньні скончыцца,—спакойна адказаў Васіль. — Заўтра ўраньні шту[рм].

— Што-ж гэта за штурм?

— Кінемся усе раптам на белых і саб'ём іх.

— А Божа мой, Божа мой! колька людзей паб'юць яшчэ. Дай вады. Авохці, сканаець твая матка, Васілёк, скора сканаець Карпавіч наш, можа, там ужо: пабачымся.

Васіль маўчаў і быў невясёлы.

Стук! Стук!—пачулася, як нехта стукнуў пад дзьвярмі.

Работнік схапіўся за стрэльбу і падбег.

— Хто?—крыкнуў ён.

— Я... Ігнат Восіпавіч... Адчыні мне, Васілька!

Хворая, забыўшыся на боль, узьнялася на локцях і ўстроміла вочы ў дзьверы.

— Ен, ён, ён,—шаптала яна.

Абдзіраловіч увайшоў.

— Жыў, цэл, мой любінькі, мой залаценькі!—працягнула да яго рукі хворая ў нязвычайнай радасьці і, калі ён схіліўся да яе, цалавала яго, дрыжачая, абнімаючы за галаву.

А калі ён апавядаў, як выбавіўся і прыйшоў да іх, і калі ўспамянулі беднага Карпавіча, яе апанавалі прыкметна неспакой і нецярплівасьць.

— Васілька!—з пакорнасьцю і ласкаю зьвярнулася яна,—схадзіў ба, давядайся, ці пайшлі шукаць Карпавіча? Сканаець гаротнік сярод чужых, ай Матачка наша Навышняя...

Васіль пайшоў.

Хворая ўся раптам затрапяталася і падгукнула прапаршчыка. Той недаўменна і з чуцьцём жалю схіліўся над ёю.

Зірнуўшы на дзьверы, яна, уся дрыжачая, абхапіла яго шыю рукамі і, прыжмаўшы яго вуха да мокрага ад сьлёз зморшчанага твару, як у трасцы зашаптала:

— Мой ты!.. Мой родны сынок... А Васілёк—панскі. Перамяніла я вас маленькіх, пераклала. Мяркувала: шчасьлівейшы так будзеш... Мой ты, Ігналік... Не, ты—Васілька, а ён—Ігналік... Мой...

І ўсё дужэй і сударжней прыціскала яго канаючая маці да хворых грудзей сваіх.

Зямля паплыла ў яго пад нагамі.

М. Гарэцкі.

(*Далей будзе*).

*) Гл. №№ 24—51.

контр-пэтыцыю ў біскупскую курыю. Спачатку п. Почобко быў пропагатаром толькі самагэ заўзятага каталіцтва, а толькі пасьля пасварыўшыся з польскай эндэцыей стаўся прапагатарам уніі. Прычыны сваркі нам не вядомы. Прыведзеныя рэляцыі п. Квецінскага нічога супольнага ня мелі ні з заданьнямі, ні з мэтамі Бел. Рады, якая стаяла ў справах веры на безстаронным становішчы і, менш за ўсе думала аб якой колечы пропагандзе праваслаўя, тым больш, што амаль не выключна складалася з каталікоў. Візыта кс. біскупа Боцяна не была уплянаваная ні Радай, ні беларусамі; аб прыездзе яго ў Вільню беларускае грамадзянство даведалося толькі тады, як ён ужо быў у Вільні.

Рада ніякіх тайных пляноў проці польскага духавенства ня мела, а мела саўсім слушнае жаданьне дабіцца каб у касьцелі да беларусаў духавенство прамаўляло па беларуску; гэтаго Рада дабівалася саўсім яўна, без нічыйго падбурэньня, ані помачы. І гэтага будзе заўсёды дабівацца, як слушнага і належнага сабе.

Приводжэны тэкст ліста кс. Толочкі, мабыць быў пісаны з прычыны першых палогаласак аб тым, што вакуючая віленская біскупская катэдра будзе абсаджэна, (хоць невядома было яшчэ якім кандыдатам), і ў лісце мабыць амаўляў тое, што беларусы спадзяюцца спыну прасьледаваньня беларускай мовы ў касьцеле. На вялікі жаль гэтае прасьледаваньне дагэтуль ня спынено. Асоба кс. Толочкі лішне чыстая, каб да яе можна было прычапіць якое ітрыганцтво, асабліа ў справах веры. З Сьвіслацкай вучыцельскай сэмінарыі беларусы мелі больш шкады, як карысьці. І гэга шкада рабілася нам немцамі плянова і сьвядома, але выстаўляць гэту нам робленую крыўду, як віну, можэ толькі або чалавек з грунту благі, або чалавек злой веры. В—т.

З газэт.

«Nasz Kraj» № 71 памешчае сэнсацыйную карэспанденцыю с Коўны, у якой гаварыцца што:

«14 ліпня 1919 г. адбылося ў Коўне, пры зачыненых дзьверах сабраньне „беларусоў“ (чужаслоў карэспандэнта. Прым. Рэд.), пры учасьці прадстаўнікоў Колчака. Сабраньне гэтае выдзеліўшы з паміж сябе тымчасовае прэдстаўніцтво «Беларусі» пастанавіло выступіць супроць прэтэнсій літоўскіх і польскіх да Вільны і кіраваць да утварэньня с так званаго Паўночна-Заходнаго краю „незалежнай Беларусі, у фэдерацыі з Расеяй“.

Для нас, знаючых кірункі палітычнай беларускай мысьлі навіна лішне сэнсацыйная каб даць ей веры, асабліва калі злучыць з няменш сэнсацыйнай другой весткай, пададзенай у тэй-жэ самай карэспандэнцыі, якая апевае аб тым што:

„...у Коўне знаходзяцца цяпер высланцы расейскаго корпусу Давыдава, арганізаванаго у Бэрліне, які то коркорпус празначылі немцы да адбудовы беларускай дзержавы ў фэдэрацыі з Расеяй. Армія гэна празначэна на Гродню“.

Пані E. W. (Эва Вэнцлаўская) бядуе у «Gaz. Warsz.» што трэба жыць у згодзе з іншымі нацыямі на віленскім грунце. А найболэй баліць карэспандэнтцы сэрцо затое, што:

„Агромны будынак пры праспэкце, у якім даўней была расейская жаночья гімназія—занялі літвіны для невялікага числа вучнёў. Базыльянскі будынак, за нят Беларўсамі, а ходзіць туды 50 жыдкоў (?!!! Рэд.)“.

Іншы карэспандэнт тэй самай газеты і ў тым самым нумэры памешчае пастановы віленскай лігі работніцкай гэтымі словамі:

«Сход работнікаў Лігі собраны 13. VII. 19. у ліку 5000 асоб з абурэньнем пятнае і пратэстуе проці махінацый, якія узнімаюць чорнасоценныя дзеячы астаўшыяся ў Вільні з мэтай каб атабраць Лізе Работнікаў будынак, служыўшый некалісь архірэю і праваслаўнаму сабору. Будынак гэты даўная ўласнасць касцёлу св. Казіміра а ў асобнасці Езуітаў, доўгі час быў русыфікатарскай крэпасцью, дзе кавалі аружжа і скульныпілі напады на касцёл каталіцкі».

Дык вот-жэ ў справе па базыльянскія муры, якіе занялі беларусы, мы павінны сказаць, што муры гэты спрадвечная беларуская ўласнасць, што ўсякія пастаронныя прэтэнсіі да гэтаго будынку ня толькі не маюць цэны справядлівасьці, але прост сьмешны. Прэтэнсіі да гэтаго будынку лічым прост провокацыей беларускаго грамадзянства.

АПОШНІЯ НАВІНЫ.

Весткі Польскага Генэральнага Штабу.

20 ліпня.

Літоўска-Беларускі фронт.

У кірунку на паўночны усход каля Вілейкі і на вучастку Першаі-Радашковічы баі ідуць з неслабеючай сілай. Адначасова няпрыяцель атакаваў нашы атрады ў раёні Налібоцкай пушчы і на лініі ракі Ушы. Бальшавікі атрымалі сьвежае падсілкі.

Заўзятыя бітвы ідуць.

Палескі фронт.

Нашы перадавыя атрады даходзяць да Турава, што ляжыць у раёні перад нашымі абараніцыяльнымі лініямі. Апрача звычайнай дзеяльнасьці разведчыкаў і артылерыі—палажэньне бяз перамены.

У абшарах між Прыпяцью і У борць цю змучаные жыхары зьвертаюцца д нашых войск з просьбай арганізаваца які-небудзь парадак і ўласьць.

Галіцыйска - Валынскі фронт.

Пры ачышчэньні ад няпрыяцеля нашымі атрадамі абшараў на захад ад Збруча мы ўзялі яшчэ 1347 палонных і аэраплан. На рэшце без перамены.

Савецкія публікацыі.

ад 10 ліпня.

Фронт Денікіна. Нашы войскі прасунуліся і занялі Баброў. Мы замацавалі Ліскі. З пасьпехам наступаем на Белгарад.

У раіоні Палтава—Харкаў—Канстанцінаград—Кацерынаслаў (заходні Денікінскі фронт) мы ў некаторых мейсцох абараняем пазыцыі, а ў іншых пасуваліся наперад.

У раіоні Палтавы і Кацерынаславу нашы партызанскія атрады нападаюць на тыл няпрыяцеля.

Фронт Колчака. Нашы часьці вайшлі ў даліну ракі Айі і Вялікага Аршая (45 в. на поўдзень ад Златавуста) У Красноуфімскім кірунку нашы войскі знаходзяцца ў 55 верстох на ўсходу ад места.

На фронце Денікіна.

ЛЕНДАН. Газэта «Morning Post» тэлеграфуюць 12 ліпня з Стакгольму: Чырвоныя адступаюць перад сіламі Денікіна па ўсей лініі каля Палтавы. Канстанцінаград і Новы Аскол эвакуіраваны. Заўзятыя бітвы ідуць у 15 вярстах на захад ад Канстанцінаграду, а таксама каля Кацерынаславу і каля Пугачоўскай.

Руска-Эстонскія адносіны.

КОПЭНГАГЭН. На пасяджэньні Эстонскага нацыянальнага сабраньня міністр заграніч ых спраў Тэннісон абвесьціў, што з рускай дабравольчаскай арміяй пачаты перагаворы з мэтай высьвятліць ўзаемныя адносіны паставіць іх на ясны грунт і адкінуць нідаўна пачаўшыяся непаразуменьня.

Эстонскі ўрад згадзіўся вывесьці свае войскі з Латвіі, як толькі будзе магчымасьць деля гэтага. (Рэйтэр).

Падзел удабычы.

ЛІОН. Між францускім міністрам калоній Сымонам і ангельскім—Мільнэрам адбылася умова па пытаньню аб падзеле быўшых нямецкіх калоній Камэруна і Того. Ф.анцыя дастае чатыры пятых Камэруна і дзве трэйціх Того. Абедзьве зялезныя дарогі пераходзяць у уласнасьць Францыі.

У радзе пяцёх.

ПАРЫЖ. Рада пяцёх абмяркоўвала вынікі, якія будзе мець зьняцьце блакады з Нямеччыны. Немцы пастараюцца пачаць таргоўлю з Расеяй і дзеля гэтага прасльць яе прыяцялем. Трэба перашкодзіць ёй ў гэтым. Рада пяцёх пастанавіла суріёзна падумаць аб гэтым пытаньні.

Супольнае выступаньне бальшавікоў з немцамі.

Тыднёвая часопісь «Rząd i Wojsko» падае:

«Супольнае выступаньне ваеннае Немцоў з бальшавіцкай арміей прыбірае што раз большую меру.

Ад даўжэйшага часу трывае высылка афіцэраў і падафіцэраў як інструкта-

роў у савецкую армію. Паміж высланымі шырацца весткі, што угода паміж Нямеччынай і Расеяй, дагэтуль, будзе ужо хутка апавешчэнā. Апошнімі часамі немцы высылаюць цэлыя палкі ў савецкіх мундзірах у бальшэвіцкую армію.

Што кажа Падарэўскі аб будучыне Літвы.

Парыжскі карэспандэнт «Kur. Warsz.» меў размову з п. Падарэўскім у актуальных справах польскай палітыкі. Падарэўскі сказаў:

„Шмат больш чым справа Галіцыі цёмным прэдстаўляецца цяпер пытаньне літоўскае. Прычынай гэтага яўляецца той факт, што Літва гэто узбярэжны край, які вельмі цікавіць англійскую дыплёмацыю, жадаючую гэту справу развязываць на ўласную руку і разам сузвязнымі дыскусыямі. Рэзультатам гэтаго ёсьць факт, што аб Літве нейкі час у Парыжы з палякамі гаварылі неахватна, затое дэлегаты Тарыбы п. п. Ічас і Вольдэмар былі часта запрашаны на нарады. Гаварыць з намі пачалі толькі аб будучыне Беларусі, як выявілося, што правінцыя гэтая цэлікам ня можэ быць з Літвой.

Дзеля гэткіх прычын змушэны я быў заняць вельмі выразнае становішча. Я падаў мэморьял найвышэйшай Радзе, у якім ярка падчыркнуў перавагу польскай культуры ў Літве, спрацiўляючыся пастановам аб будучыне гэтаго краю без паразуменьняў з Польшчай.

Маю прычыну думаць, што гэты мэморьял вызваў добрае ўражэньне. Сэкрэтные нарады ў справе Літвы былі спынены і цяпер будзем акуратна паведамлены аб усіх фазах, гэгак важных для нас перэгавораў».

Маленькі фельэтон.

Слухайця, дзядзькі!

Іду гэта я сабе па вуліцы.

Іду, як і ўсе людзі ходзяць.

Раптам чую—нехта з заду мяне крычыць, што мае сілы:

— І тутака і ўсюды будзе Польшча, і ў Варшаве, і ў Менску і ў Горадні.

— Польшча, і ўсё польскае і больш нічога.

Добра,—думаю,—ніхай будзе сабе на здароўе, але-ж чаго крычаць.

Я некалісь чуў, як бальшавікі казалі:

Усё савецкае—савецкая ўласьць, савецкія дамы, землі, працаўнікі, прадстаўнікі савецкія, усе, усе...

Добра,—думаю, — ніхай будуць і «сабакі савецкія».

Я паглядзеў на таго дзядзьку, што хацеў усяго польскага і пайшоў сабе дадому. І як мне ня было чаго рабіць, то я троха і задумаўся.

Подумаў і заключыў, што «Польскі дзядзька» можа троха, а можа і нісколькі ня праў. А я, як і ўсе людзі хачу сабе барыша і дзеля гэтага люблю праўду,

(Дзяды нашы казалі, што ўсё прападае, адна праўда астаецца).

Я і хацеў-бы растлумачыць польскаму дзядзьку, што ён троха нятак думае.

Хадзіць па вуліцах і шукаць дзядзьку я ня хачу, бо дзе-небудзь ці паламаю сабе ногі, ці падэшвы паадзіраю за тым, што нехта павыймаў дошкі з тратуараў.

(Мусіць віленьскія жабры сабе ячню пякці).

Дык я і хацеў-бы, каб гэты мой ліст прачытаў і польскі дзядзька і іншыя людзі, што чулі дзядзьку, бо на вуліцы было шмат народу.

Што Польшча будзе ў Варшаве, дык гэто йнакшэ і быць ня можа, бо

Там жывуць Палякі.

А што ў Менску, ці ў Горадні будзе Польшча, дык гэнага ніяк ня можа выйсьці, бо

Тут жывуць Беларусы.

Жывуць сабе і паміраць ня зьбіраюцца.

А вядома, што сколькі беларуса ня стрыжы, ня голі, ён заўседы застанецца беларусам.

І гэта праўда.

А Палякі ня зробяць сабе шкоды і закрыўшы вочы

Ня будуць лічыць беларуса палякам.

Ды і ў навуцы і ў грамадзянскім жыцьці палякі сіганулі ўперад белаарусаў гэтак гадкоў на 100 ці 200, і вядома —

Чым чалавек разумнейшы, тым балей яму трэба, а на гэту справу ў палякоў

Ні надта тоўста, то як ёсьць 20 мільёнаў палякоў і 12 мільенаў беларусаў, дык

Каб 2 без трэйця паляка ня село на шыю аднаму беларусу.

(Хоць у беларуса і даўгая шыя, але-ж для сябе).

У гэтым часе палякі таксама ня зробяць сабе шкоды.

Потым я чуў, што і самі паны Палякі жывуць, як кажуць, без ніякага тыну на дварэ.

Калі гэткая справа, дык куды там да Беларусі —

Хаця-б самі абгараділіся.

Ды і майстроў, як баравікоў, у лесе не назбіраеш.

Ды мала якіх бывае ў жыцьці падраб'язкаў:

То секера без тапарышча, то тапарышчэ ё, а секеры німа, то

Конь ё, а зброі няма...

Вядома, што як чалавек пачне будавацца пасля пажару, дык ўвасем няхватка, сябе-б даглядзець...

А каб яшчэ к гэтаму чужога вала араць вучыць, ці ў чужым лесе сьцежкі рабіць, то Божа барані.

Ну, а на шчот таго, што ўсё будзе польскае, дык шкада, што я ня спытаўся ў таго дзядзькі, як гэто можа выйсьці.

Напрыклад, калі маё бацькі былі беларусы і ад іх дастаўся мне мой беларускі нос, то я ня ведаю, як яго зрабіць польскім носам.

Ніяк ня зробіць.

Хіба адкарнаць.

Тады саўсім ня будзе ніякага.

Ад пытаньня па гэтаму я надумаўся, што польскі дзядзька можа хацеў сказаць:

—Усе будзе супольнае, грамадзянскае.

(Можа з яго галавы несаўсім вывятрыліся бальшавікі).

Ды на гэнае я дзядзьку вось што скажу.

Ленін галосіць:

Усе обшчае. Усе для ўсіх.

А тым-часам робіць, напрыклад, вось як.

Схвалі Румынцы ад Немцаў у Дзержаўным Банку ў Маскве саваё золата.

Ленін ціхачом прыехаў і атрымаў 2 мільёны.

Румынцы даведаліся і пачалі з Расеяй барацьбу.

Цяпер Ленін крычыць:

Барацьба грамадзянская, усё на барацьбу!

Есьць такія дурні, што і йдуць.

А ён сядзіць сабе дома, да кафеі і гарэлкі з кабетамі расьпівае. Хоць гарэлку піць можна і ў кампаніі, але-гэто не грамадзянство.

Ляпей, дзядзькі, ось што—ніхай—

хто дзе быў—там і будзе,

хто кім быў—тым і будзе,

чыё што было—таго і будзе.

Лука.

Рэдактар і выдавец Э. Падгайскі.

Пазволено ваеннаю цэнзураю. Друкарня «Віленскага Выдавецтва», Мала-Стэфанаўская, 23